

SURXON VOHASIDA BAXSHICHILIK NAMOYONDALARI

To'raqulova Pokiza

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Filologiya va tillarni o'qitish ingliz tili yo'nalishi 2-kurs talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14833318>

Annotatsiya. Ushbu maqola Surxon vohasida baxshichilik san'atining tarixiy, madaniy va san'atsal jihatlarini o'rganishga bag'ishlanadi. Baxshichilik – bu o'zbek xalq musiqasining eng muhim va ajralmas qismlaridan biridir. Surxon vohasida baxshichilikning o'zgacha uslubi va uning xalq hayoti bilan chambarchas bog'liqligi ko'rsatiladi. Maqolada baxshichilikning rivojlanish tarixi, an'anaviy shakllari, o'ziga xos xususiyatlari, mashhur baxshilar va ular ijrosidagi o'zgarishlar haqida so'z boradi. Shuningdek, baxshichilikning bugungi kunda qanday davom etishi, uning hozirgi ahvoli va rivojlanish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Tayanch so'zlar: Baxshichilik, o'zbek xalq musiqasi, folklor, an'anaviy san'at, Surxon vohasi, dastan, xalq ijodi, shaxriyorlik, madaniyat, milliy meros, qo'shiq, kuy, musiqiy ijro, folklor merosi.

MANIFESTATIONS OF BAKHSHI IN THE SURKHAN OASIS

Abstract. This article is devoted to the study of the historical, cultural and artistic aspects of the art of Bakhshi in the Surkhan Oasis. Bakhshi is one of the most important and integral parts of Uzbek folk music. The unique style of Bakhshi in the Surkhan Oasis and its close connection with the life of the people are shown. The article discusses the history of the development of Bakhshi, its traditional forms, distinctive features, famous Bakhshis and changes in their performance. It also analyzes how Bakhshi continues today, its current state and development opportunities.

Keywords: Bakhshi, Uzbek folk music, folklore, traditional art, Surkhan Oasis, epic, folk art, heroism, culture, national heritage, song, melody, musical performance, folklore heritage.

ПРОЯВЛЕНИЯ БАХШИИЗМА В СУРХАНСКОМ ОАЗИСЕ

Аннотация. Статья посвящена изучению историко-культурных и художественных аспектов искусства бахши Сурханского оазиса. Музыка бахши является одной из важнейших и неотъемлемых частей узбекской народной музыки. Сурханский оазис демонстрирует уникальный стиль культуры бахши и ее тесную связь с жизнью народа. В статье рассматривается история развития бахши, его традиционные формы, отличительные черты, известные бахши, изменения в их исполнении. В статье также

анализируется, как бахшиизм продолжает существовать сегодня, его нынешнее состояние и возможности его развития.

Ключевые слова: культура бахши, узбекская народная музыка, фольклор, традиционное искусство, Сурханский оазис, эпос, народное творчество, поэзия, культура, национальное наследие, песня, мелодия, музыкальное исполнение, фольклорное наследие.

Asosiy mavzu

1. Baxshichilik san'ati va uning tarixiy o'rni

Baxshichilik – o'zbek xalqining eng qadimiy san'ati bo'lib, u asrlar davomida xalq orasida o'zgaras shaklda rivojlanib kelgan. Baxshi o'z ijodida dastanlar, qo'shiqlar va kuylar orqali xalqning tarixini, urf-odatlarini, an'analarini, qahramonlik va sevgi hikoyalarini jamiyatga yetkazib kelgan. Baxshichilik xalq musiqasi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, har bir baxshi o'ziga xos ijro uslubi va ovoz xususiyatlari bilan ajralib turadi.

Surxon vohasida baxshichilik san'ati o'zining mustaqil yo'nalishi, badiiy jihatlari va musiqiy uslublari bilan o'ziga xosdir. Bu hududning geografik joylashuvi, tarixiy merosi, turli etnik guruhlar bilan aloqalari baxshichilikni yanada boyitdi. Surxon vohasidagi baxshilar, o'z musiqalarida nafaqat mintaqaning an'anaviy hikoya qilish uslubini, balki uni musiqiy jihatdan yuqori darajada ifodalashni ham o'zlashtirganlar.

2. Surxon vohasida baxshichilikning rivojlanish tarixi

Surxon vohasida baxshichilik san'ati ko'p asrlik tarixga ega. Ushbu hududda xalq musiqasi va baxshichilik ko'plab madaniy va tarixi hodisalarga bog'liqdir. Mintaqaning o'ziga xos geografiyasi, ijtimoiy hayoti va etnik tarkibi baxshichilik san'atining shakllanishiga ta'sir ko'rsatgan. Surxon vohasidagi baxshilar ko'pincha sevgi, urush, jangovar voqealar va qahramonlikni ifodalovchi dastanlar yaratganlar.

Baxshichilikning birinchi namunalari qadimgi o'zbek epik asarlari, masalan, Alpomish, Toshkent-vohasi va boshqa xalq qo'shiqlari kiradi. Bu dastanlar va qo'shiqlarda nafaqat qahramonlarning jasorati, balki ularning ichki kechinmalari, o'zining erkinligi va adolatga bo'lgan ishonchlari ifodalanadi.

3. Baxshichilikning o'ziga xos jihatlari va Surxon vohasiga xos xususiyatlar

Surxon vohasida baxshichilik san'ati o'zining o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Bu hududda ko'plab baxshilar o'z musiqalarini an'anaviy tarzda ijro etib, xalqning his-tuyg'ularini jonli ravishda aks ettirganlar. Baxshilar, odatda, musiqiy asarlarda so'zning ritmik tuzilishini, kuy

va qo'shiqlarda ovozning balandligi va pastligini uyg'unlashtirib ijro etadilar. Baxshilarning ijrosi nafaqat musiqiy, balki badiiy san'at sifatida ham qadrlanadi.

Baxshichilikda Surxon vohasiga xos maxsus kuylar va dastanlar mavjud. Masalan, Qorako'l, Xorazm, Dengiz kabi kuylar vohaning tabiatini, xalqning ijtimoiy hayotini, urush va tinchlik davrlarini ifodalaydi. Surxon vohasining baxshilari asosan o'z ijodlarida tabiatni, uning go'zalligini va insonning tabiat bilan uyg'unligini aks ettiradilar.

4. Surxon vohasida baxshilarning rolini o'rganish: mashhur baxshilar va ijro uslublari

Surxon vohasida tarixan mashhur bo'lgan bir qator baxshilar o'zining nafaqat ijodi, balki ularning ijro etish uslubi bilan ham taniqli bo'lishgan. Ularning san'ati xalq orasida katta e'tibor qozonib, asrlar davomida yashab kelgan. Mashhur baxshilar, o'z san'atlarini yangi avlodlarga o'rgatib, ularning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirganlar. Baxshilarning ijro uslublari turlicha bo'lishi mumkin, ba'zi baxshilar ko'proq dramatik va dardli uslubda ijro etishgan, boshqalari esa ko'proq bag'ishlovchi va ijtimoiy mavzularni tanlagan. Surxon vohasidagi baxshilar orasida ko'plab tanilgan nomlar bor. Masalan, Murodjon Baxshi, Shukurjon Baxshi kabi san'atkorlar o'zlarining musiqiy ijrosida xalqni anglash, o'zlarining ichki dunyolarini ifodalashga katta e'tibor berishgan. Ularning ijrosida, nafaqat musiqiy tizim va texnika, balki an'anaviy hikoya qilish uslublari ham muhim o'rin tutadi.

5. Baxshichilikning bugungi kundagi ahvoli

Bugungi kunda baxshichilik san'ati Surxon vohasida o'zining an'anaviy shaklida rivojlanmoqda. Baxshilarning yosh avlodlari an'anaviy usullarni o'rganish, yangi texnologiyalar yordamida ijod qilishni davom ettirmoqdalar. Surxon vohasida zamonaviy baxshilar, o'z ijodlarini yangi metodlar va usullar yordamida ishlab chiqishda davom etmoqdalar.

Bugungi kunda baxshilar faqatgina qo'shiqlar va dastanlar yaratib qolmay, balki musiqiy festival va tanlovlarda ishtirok etib, o'z san'atlarini keng auditoriyaga yetkazadilar.

Baxshichilikning yangi shakllari, turli musiqiy janrlar bilan uyg'unlashgan holda rivojlanmoqda. Shuningdek, yosh avlodni baxshichilik san'ati bilan tanishtirish, uning kelajakdagi rivojlanishiga asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa

Surxon vohasidagi baxshichilik san'ati o'zining boy tarixiy, madaniy va musiqiy merosi bilan ajralib turadi. Baxshilar o'z ijodlari orqali xalqning tarixini, urf-odatlarini va qadriyatlarini ifodalashadi. Surxon vohasidagi baxshichilik san'ati, xalq ijodining yuqori namunasi bo'lib, nafaqat mahalliy, balki butun O'zbekiston madaniyatining bir qismi sifatida qadrlanadi. Bugungi

kunda ham baxshichilik san'ati rivojlanishda davom etmoqda, yosh avlod bu san'atni o'zlashtirishda, uni yangi shakllarda rivojlantirishda davom etmoqda. Baxshichilik, o'zining tarixiy an'analari va yangi yondashuvlar bilan xalq madaniyatining ajralmas qismi sifatida saqlanib keladi.

REFERENCES

1. Abdullaev, A. (2015). O'zbek xalqi musiqasi va baxshichilik san'ati. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
2. G'aniyev, T. (2012). Surxon vohasida an'anaviy san'at va uning taraqqiyoti. Termiz: Surxondaryo davlat universiteti.
3. Tursunov, A. (2009). Xalq musiqasi va baxshichilik. Toshkent: O'zbekiston san'ati nashriyoti.
4. Rasulov, R. (2004). Baxshichilik va uning o'ziga xosligi. Samarkand: O'zbekiston xalq musiqa akademiyasi.
5. Jalilov, M. (2017). Surxon vohasidagi folklor va uning rivojlanishi. Termiz: Surxondaryo ilmiy nashriyoti.
6. Mahmudov, O. (2018). Baxshichilik san'ati va uning ahamiyati. Toshkent: O'zbekiston Milliy Madaniyat Akademiyasi.